

บทที่ 7 องค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความแตกต่าง ระหว่างบุคคล

ธรรมชาติของปัญหา

การศึกษาฝาแฝดเหมือนที่เลี้ยงแยกกัน

เด็กบุญธรรมกับการเลี้ยงดูในครอบครัวและสถาบัน

ลักษณะสภาพความเป็นไปทางกฎหมายของเด็กบุญธรรม

วิธีการสงเคราะห์เด็กกำพร้าและเด็กถูกทอดทิ้ง

การฝากเด็กเลี้ยงตามบ้าน

กฎหมายที่เกี่ยวกับเด็กบุญธรรม

การศึกษาและระดับสติปัญญา

ผลของประสบการณ์ในระยะเยาว์วัย

การทดลองกับสัตว์

การทดลองกับมนุษย์

สรุป

แบบฝึกหัดท้ายบทที่ 7

บทที่ 7

องค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความแตกต่าง ของบุคคล

จุดประสงค์

1. ระบุช่วงระยะที่พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมเข้ามามีอิทธิพลต่อบุคคลได้
2. ระบุถึงลักษณะของสิ่งแวดล้อมอย่างกว้าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อบุคคลได้
3. อธิบายถึงการเกิดของฝาแฝดเหมือนฝาแฝดคล้ายและอิทธิพลทางพันธุกรรมที่มีต่อฝาแฝดได้
4. สรุปผลการวิจัย ความสัมพันธ์กันของอิทธิพลทางการศึกษาที่แตกต่างกับระดับสติปัญญา จากการศึกษาฝาแฝดเหมือนและฝาแฝดคล้ายได้
5. สรุปผลการวิจัยความสัมพันธ์กันของอิทธิพลของการเลี้ยงดูและการอบรมที่แตกต่างกันกับระดับสติปัญญา จากการศึกษาเด็กบุญธรรมได้
6. สรุปผลการวิจัยความสัมพันธ์กันของความกว้างขวางของประสบการณ์ทางการศึกษาที่บุคคลได้รับกับระดับสติปัญญาได้
7. อธิบายถึงผลของประสบการณ์ในระยะยาวว่ามีความสำคัญต่อชีวิตต่อไปของมนุษย์ได้

องค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความแตกต่าง ระหว่างบุคคล

ธรรมชาติของปัญหา

นักจิตวิทยา นักการศึกษา นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ เป็นต้น ได้โต้เถียงกันอย่างรุนแรงมาก ระหว่างสิ่งแวดล้อมและพันธุกรรม สิ่งใดจะสำคัญกว่ากัน ในการสร้างสรรค์พัฒนาบุคคล และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ บางท่านกล่าวว่าพันธุกรรมอย่างเดียว มีอิทธิพลสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาบุคคล สำหรับผู้ที่เน้นความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อม มักมีแนวโน้มที่จะมองในแง่ดี เกี่ยวกับธรรมชาติของบุคคล และชอบที่จะคิดว่าแต่ละบุคคลสามารถปรับปรุงตนเองได้ดี ถ้าได้รับการส่งเสริมจากสิ่งแวดล้อมที่ดี ในขณะที่นักพันธุศาสตร์มีแนวโน้มที่จะมองในแง่ร้าย เกี่ยวกับโอกาสของการรวมตัวของยีนส์ ซึ่งสามารถเปลี่ยนสภาวะต่างๆ ทั้งที่ดีและไม่ดี อันมีผลทำให้แต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน

คุณลักษณะทางกายบางอย่าง เช่น ตาบอดสีนั้นถ่ายทอดทางพันธุกรรมแต่เพียงอย่างเดียว แต่คุณลักษณะอื่นๆ หลายอย่างของมนุษย์ มักเกี่ยวข้องกันระหว่างพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม จากการวิจัยพืชและสัตว์จำนวนมากมาย ก็ให้ผลเช่นเดียวกันว่า พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมต่างมีอิทธิพลเกี่ยวข้องกันต่อความเจริญเติบโต และคุณลักษณะต่างๆ ของสิ่งมีชีวิต

ข้อเท็จจริงต่างๆ ที่นักวิทยาศาสตร์และบุคคลอื่นๆ ได้พบ เกี่ยวกับอิทธิพลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนาการ และพฤติกรรมของบุคคล ได้ช่วยให้ข้อโต้เถียงเหล่านั้นเบาบางลงไป **บล.ตุ้ย ชูบสาย, 2504** ได้กล่าวถึงความเห็นพ้องต้องกันของอิทธิพลของพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อมที่มีต่อบุคคล ดังนี้

1. สำหรับบุคคลที่เกิดมาเป็นคนปกติปานกลาง ถ้าได้ดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นปกติ พัฒนาการของเขาขึ้นอยู่กับพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อมในสัดส่วนที่เท่ากัน
2. สำหรับบุคคลที่เกิดมาเป็นคนโง่ ถ้าดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมปกติ สิ่งแวดล้อมไม่อาจจะประสิทธิผลให้ดีขึ้นได้มากนัก
3. สำหรับบุคคลที่เกิดมาเป็นคนฉลาด ถ้าดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมตามปกติ พันธุกรรมจะเป็นตัวประกอบสำคัญยิ่งในการพัฒนาของเขา
4. สิ่งแวดล้อมที่เร้นแค้นและต่ำช้ามาก ๆ ย่อมไม่เปิดโอกาสให้พันธุกรรมประสิทธิผลแก่พัฒนาการของคนมากนัก และพันธุกรรมที่เสื่อมมาก ๆ ก็ไม่เปิดโอกาสให้สิ่งแวดล้อมได้ช่วยเหลือมากนัก ในการพัฒนาร่างกายและจิตใจ

นักจิตวิทยาท่านหนึ่ง ได้กล่าวถึงเรื่องพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมว่า “พันธุกรรมพิจารณาแนวทางและสิ่งแวดล้อมพิจารณาขอบเขตของการพัฒนาการของคน” สำหรับมนุษย์ พันธุกรรมประสิทธิผลในทางเป็นตัวกำหนดความเจริญเติบโตของคนตั้งแต่วินาทีแรกที่เซลล์สเปิร์มเข้าผสมกับไข่ เกิดเป็นเซลล์ปฏิสนธิ และในวินาทีนี้เอง เช่นเดียวกันสิ่งแวดล้อมก็เข้ามา เป็นตัวกำหนดด้วย แต่โดยที่สิ่งแวดล้อมขณะที่ทารกอยู่ในครรภ์ มีขอบเขตจำกัด พัฒนาการของทารกตั้งแต่เริ่มจุดปฏิสนธิจนถึงคลอด จึงเป็นผลผลิตของพันธุกรรมเป็นส่วนใหญ่ พัฒนาการนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นพัฒนาการทางวุฒิภาวะ เมื่อเด็กเกิดแล้ว ก็มีการเจริญเติบโตต่อไป อาจกล่าวได้ว่า พัฒนาการของพฤติกรรมของเด็กเป็นประสิทธิผลของสิ่งแวดล้อมและพันธุกรรมเกี่ยวข้องกัน

ในบทนี้จะกล่าวถึงการศึกษาต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเน้นถึงปัญหาใหญ่ ๆ ต่อไปนี้คือ

1. การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม มากน้อยอย่างไร ที่จะทำให้เกิดความแตกต่าง
2. คุณลักษณะเช่นใดบ้าง ของสิ่งแวดล้อม ที่มีผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ
3. คุณลักษณะอะไรบ้างของสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อการส่งเสริมมนุษย์ให้ดีขึ้น
นอกจากนี้การศึกษายังได้เน้นเกี่ยวกับปัญหาย่อย ๆ ดังต่อไปนี้
 1. ประสบการณ์ก่อนเข้าโรงเรียน แตกต่างมากน้อยอย่างไร ที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริมความสามารถทางสติปัญญา พัฒนาการทางสังคม และความมั่นคงทางอารมณ์ของบุคคลในชนชั้นกลางและชั้นต่ำ
 2. ด้านใดของประสบการณ์ก่อนเข้าโรงเรียน ที่เป็นความรับผิดชอบของครู สังคม และชุมชน ที่มีอิทธิพลก่อให้เกิดผลิตผลต่าง ๆ แก่บุคคล
 3. อายุของบุคคลมากน้อยเพียงใดที่ประสบการณ์ต่าง ๆ จะมีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดประสิทธิผลดีที่สุด
 4. กิจกรรมและประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้มากน้อยเพียงใด ที่ส่งเสริมพัฒนาการของบุคคล

การศึกษาฝาแฝดเหมือนที่เลี้ยงแยกกัน

การศึกษาฝาแฝดเหมือนที่เลี้ยงดูแยกกัน ก็เพื่อต้องการเน้นว่า ถ้าให้สิ่งแวดล้อม ที่มีลักษณะแตกต่างกันแล้ว จะมีผลต่อความแตกต่างทางจิตใจของบุคคลอย่างไร เป็นที่ทราบดีว่าฝาแฝดเหมือนมีพันธุกรรมที่ได้รับจากพ่อแม่เหมือนกัน ซึ่งโดยปกติแล้วบุคคลที่มีพ่อแม่

เดียวกัน หรือบรรพบุรุษเดียวกัน ไม่จำเป็นต้องมีพันธุกรรมเหมือนกันหมด เพราะว่าแต่ละคนได้รับยีนส์เพียงครั้งเดียวจากพ่อแม่ โอกาสแห่งการรวมตัวของยีนส์อาจทำให้คุณลักษณะ พันธุกรรมแตกต่างกันมากทีเดียวจากทั้งพ่อและแม่ เพราะคุณลักษณะที่มาจากลูกอาจไปเหมือนปู่ย่า ตายายก็ได้ ดังนั้นความแตกต่างระหว่างพ่อแม่และลูก หรือพี่และน้อง จึงไม่สามารถพิสูจน์อะไรได้ที่เกี่ยวข้องกับผลของสิ่งแวดล้อม แต่ความแตกต่างกันระหว่างคู่ฝาแฝดเหมือนสามารถพิสูจน์ได้ถึงถึงความแตกต่างของสิ่งแวดล้อม ในเมื่อยีนส์ซึ่งแสดงลักษณะการถ่ายทอดได้ ทำให้ฝาแฝดแต่ละคนมีลักษณะเหมือนกันมากกว่าฝาแฝดคล้าย หรือพี่น้องธรรมดา

ฝาแฝดเหมือนเกิดจากไข่ที่ได้รับการผสมแล้วหนึ่งใบ ซึ่งแบ่งแยกออกเป็น 2 ส่วน ในเวลาของการแบ่งเซลล์ครั้งแรก ฝาแฝดเหมือนจึงมีเพศเหมือนกัน มียีนส์ที่มีลักษณะเดียวกัน เพื่อให้รู้แน่ชัดว่าเป็นฝาแฝดเหมือน อาจตรวจสอบดูลักษณะทางร่างกาย ซึ่งเป็นที่รู้ว่าเป็นตัวกำหนดโดยพันธุกรรม เช่น กลุ่มเลือด ลายมือ ลายนิ้วมือ ส่วนประกอบของผม ผิวพรรณ และสีของตา เป็นต้น

ส่วนมากของการศึกษา ได้ใช้ฝาแฝดเหมือนที่เลี้ยงดูแยกกันตั้งแต่ยังเล็กอยู่ การศึกษานี้ใช้การควบคุมอิทธิพลของพันธุกรรมเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อต้องการทราบถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ที่มีส่วนทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างบุคคลขึ้น และยังให้ทราบเกี่ยวกับว่าความแตกต่างทางสิ่งแวดล้อมมากน้อยเพียงใด ที่มีส่วนทำให้เกิดผลิตผลต่างๆ และคุณลักษณะเช่นใด หรือคุณภาพใดบ้างของสิ่งแวดล้อม ที่เป็นส่วนสำคัญในการทำให้เกิดผลิตผลเหล่านั้น

นิวแมน, ฟรีแมน และโฮลซิงเกอร์ (Newman, Freeman, & Holzinger, 1937) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของฝาแฝดคล้าย และฝาแฝดเหมือนที่เลี้ยงดูด้วยกัน และแยกกันเลี้ยง เกี่ยวกับความสูงและน้ำหนัก กับ แบบทดสอบสติปัญญาของบีเน็ต ผลของการศึกษาปรากฏในตารางที่ 1 และ 2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงถึงความแตกต่างด้านความสูง น้ำหนัก และแบบทดสอบบีเน็ตของฝาแฝด

	ฝาแฝดคล้าย	ฝาแฝดเหมือน เลี้ยงด้วยกัน	ฝาแฝดเหมือน เลี้ยงแยกกัน
ส่วนสูง	4.4 ซม.	1.7 ซม.	1.8 ซม.
น้ำหนัก	10.0 ปอนด์	4.1 ปอนด์	9.9 ปอนด์
แบบทดสอบสติปัญญา	9.9 จุด	5.9 จุด	8.2 จุด

ตารางที่ 2 แสดงถึงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างฝาแฝด

	ฝาแฝดคล้าย	ฝาแฝดเหมือน เลี้ยงด้วยกัน	ฝาแฝดเหมือน เลี้ยงแยกกัน
ส่วนสูง	.645	.932	.969
น้ำหนัก	.631	.917	.886
แบบทดสอบสติปัญญา	.631	.881	.767

(จากการศึกษาของ นิวแมน, ฟรีแมน, และโฮลซิงเกอร์, 1937 ตารางเหล่านี้ได้จาก Tyler, *The Psychology of Human Differences*, 1965)

นิวแมนและคณะ ได้ใช้ฝาแฝดเหมือนจำนวน 19 คู่ ความแตกต่างโดยเฉลี่ยที่ได้พบจากการเปรียบเทียบกันระหว่างฝาแฝดเหมือนเลี้ยงด้วยกัน และเลี้ยงแยกกัน กับฝาแฝดคล้าย

ผลปรากฏว่า มีความแตกต่างกันในด้านน้ำหนัก และแบบทดสอบสติปัญญาของฝาแฝดคล้าย และฝาแฝดเหมือนที่เลี้ยงแยกกัน อย่างเห็นได้ชัด และได้สรุปผลว่า ความแตกต่างของสิ่งแวดล้อมมีส่วนทำให้ไอคิวแตกต่างกันในบุคคล ซึ่งพิสูจน์แล้วว่า ได้รับพันธุกรรมอันเดียวกัน แต่ความแตกต่างเหล่านั้นนั้น ยังไม่มากเท่ากับที่พบในเด็กที่มีพันธุกรรมไม่เหมือนกัน

นอกจากนี้ นิวแมน, ฟรีแมน, และโฮลซิงเกอร์ ยังได้ทำการศึกษาฝาแฝดเหมือนที่เลี้ยงแยกกันให้ละเอียดยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อที่จะค้นหาว่าสิ่งแวดล้อมชนิดใดบ้าง ที่ทำให้เกิดความแตกต่างในด้านพัฒนาทางสติปัญญา เพื่อที่จะให้ได้คำตอบเหล่านี้ จึงมีการพิจารณา 5 ระดับเกี่ยวกับคุณภาพทางสังคมและการศึกษา ซึ่งจัดว่าเป็นความแตกต่างในสิ่งแวดล้อมของแต่ละคน และคาดคะเนบน 10 จุดที่มีความแตกต่างกันสำหรับแต่ละคู่ ดังตารางที่ 3 ในหน้าต่อไป

ข้อสรุป จากการวิจัยเกี่ยวกับฝาแฝดเหมือนที่แยกกันเลี้ยง มีดังนี้

1. ความแตกต่างทางการศึกษาที่เห็นได้ชัด มีส่วนทำให้เกิดความแตกต่างในด้านสติปัญญาโดยเฉพาะอิทธิพลทางการศึกษาที่แตกต่างกันมากๆ สามารถทำให้บุคคล ที่มีพันธุกรรมเดียวกัน มีความแตกต่างทางสติปัญญาได้
2. ความแตกต่างทางด้านสติปัญญาของประชากรทั้งหมด มีมากเกินไป ที่จะนำมาพิจารณาหรือให้เห็น ในรูปของความแตกต่างทางสิ่งแวดล้อมโดยลำพัง
3. ผลต่าง ๆ จากการวิจัย เป็นข้อยืนยันความสำคัญของระบบการศึกษาที่ดี และ

ระบบสังคมที่เป็นประโยชน์ จึงเป็นไปได้ว่าระดับสติปัญญาของประชากรทั้งหมด ควรได้รับการเพิ่มพูนขึ้นพอประมาณ

4. สิ่งที่ไม่อาจแสดงหลักฐานได้คือ เด็กโง่แต่ละคนจะสามารถพัฒนาสติปัญญาขึ้นมาถึงระดับเด็กฉลาด โดยการให้การศึกษและสิ่งแวดล้อมที่ดี

ตารางที่ 3 ข้อมูลบางประการของฝาแฝดเหมือนที่เลี้ยงแยกกันกับความแตกต่างทางสิ่งแวดล้อม

จำนวนคู่แฝด	เพศ	อายุขณะแยกเลี้ยง	อายุขณะทำการทดสอบ	จำนวนปีที่อยู่ใน ร.ร.	ความแตกต่างของการได้เปรียบทางการศึกษา	ความแตกต่างของการได้เปรียบทางสังคม	ความแตกต่างทาง I.Q.
11	หญิง	18 เดือน	35	4	37	25	24
2	หญิง	18 เดือน	27	15	32	14	12
18	ชาย	1 ปี	27	4	28	31	19
4	หญิง	5 เดือน	29	4	22	15	17
12	หญิง	18 เดือน	29	5	19	13	7
1	หญิง	18 เดือน	19	1	15	27	12
17	ชาย	2 ปี	14	0	15	15	10
8	หญิง	3 เดือน	15	1	14	32	15
3	ชาย	2 เดือน	23	1	12	15	-2
14	หญิง	6 เดือน	39	0	12	15	-1
5	หญิง	14 เดือน	38	1	11	26	4
13	ชาย	1 เดือน	19	0	11	13	1
10	หญิง	1 ปี	12	1	10	15	5
15	ชาย	1 ปี	26	2	9	7	1
7	ชาย	1 เดือน	13	0	9	27	-1
19	หญิง	6 ปี	41	0	9	14	-9
16	หญิง	2 ปี	11	0	8	12	2
6	หญิง	3 ปี	59	0	7	10	8
9	ชาย	1 เดือน	19	0	7	14	6

ในการศึกษาหาความแตกต่างทางบุคลิกภาพของฝาแฝดเหมือนที่แยกกันอยู่ มองเห็นยากมาก โดยเฉพาะในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน เช่น ครูที่ได้รับการศึกษาดี มีท่าทางสงบเสถียร แต่งกายสะอาดเรียบร้อย ในขณะที่หญิงสาวชาวป่า อาจไม่จำเป็นต้องแต่งกายเรียบร้อย วางท่าเคร่งขรึม

อย่างไรก็ดี มีคุณลักษณะทางอารมณ์พื้นฐานหลายอย่างที่ฝาแฝดเหมือนแต่ละคู่ อาจแสดงออกมามีคล้ายคลึงกัน แม้ว่าจะอยู่ในสิ่งแวดล้อมต่างกันก็ตาม

นอกจากการวิจัยดังกล่าวแล้ว นักจิตวิทยาเด็กใช้วิธีการที่เรียก Co-twin Control เพื่อศึกษาระดับวุฒิภาวะและการเรียนรู้ของฝาแฝดเหมือน ในการศึกษาครั้งนี้ คนหนึ่งของฝาแฝดได้รับการควบคุม ให้มีการศึกษาพิเศษในเรื่องทักษะ เช่น การเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ได้แก่ ปีนป่าย กระโดด หยิบจับของด้วยมือ เป็นต้น ในขณะที่อีกแฝดหนึ่งถูกทอดทิ้งต่อการปรับปรุงตนเอง แต่ก็ได้มีการฝึกในเวลาต่อมา

จากการศึกษานี้แสดงว่า การฝึกทักษะง่ายๆ มีส่วนพัฒนาได้ เมื่อถึงอายุเหมาะสมไม่ว่าจะมีการฝึกหรือไม่ฝึกก็ตาม แต่สำหรับกิจกรรมที่ซับซ้อนมากกว่านั้น เช่น การเล่นสเก็ตน้ำแข็ง การกระโดดสูง และการว่ายน้ำ เป็นต้น แสดงถึงผลของการฝึกหัดที่ต้องใช้เวลานานมากกว่าการตอบสนองแบบง่าย ๆ

ชมิทท์ (Schmidt, 1946) ได้รายงานจากการศึกษาฝาแฝดเหมือน 9 คู่ที่อยู่ในกลุ่ม feeble-minded และเรียนในโรงเรียนแยกกัน โดยกำหนดดังนี้ ฝาแฝดใดที่มีไอคิวสูงกว่าเดิม ก็ให้ไปเรียนในโปรแกรมการฝึกโดยปกติ ส่วนฝาแฝดใดที่มีไอคิวต่ำกว่า ก็ให้อยู่ในโปรแกรมพิเศษ ที่จัดให้ได้รับประสบการณ์พิเศษที่มีค่ามากขึ้น

ผลของการศึกษาปรากฏว่า ฝาแฝดที่ได้รับการฝึกในโปรแกรมพิเศษ จะมีไอคิวโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 54 เป็น 92 ในช่วงระยะเวลาระหว่าง 3 ปี ของการทดลองติดต่อกัน ส่วนฝาแฝดที่ได้รับการฝึกในโปรแกรมปกติไอคิวจะตกลงมาเล็กน้อย คือ จาก 61 ลงมาเป็น 59

จากการศึกษารายละเอียดของแต่ละบุคคล แสดงให้เห็นถึงว่า ประสบการณ์ใหม่ที่พิเศษที่บุคคลพึงได้รับ จะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาในชีวิตทุก ๆ ด้านของฝาแฝด หรือบุคคลโดยทั่วไป

เด็กบุญธรรมกับการเลี้ยงดูในครอบครัวและสถาบัน

การศึกษาอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล นอกจากจะได้ศึกษากับฝาแฝดเหมือนที่แยกกันอยู่แล้ว ยังมีการศึกษากันมากมาย ในกลุ่มเด็กบุญธรรมที่ได้รับการเลี้ยงดูในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน เช่น ในครอบครัวที่ขอเด็กบุญธรรมไปเลี้ยง หรือตามสถานสงเคราะห์เด็กต่าง ๆ

ความยากลำบากที่พบจากการศึกษานี้ คือ การวัดระดับสติปัญญาที่ให้ความเชื่อถือได้ และความเที่ยงตรงสูงได้นั้น ไม่อาจนำมาใช้ได้เมื่อทดสอบกับเด็กในวัยทารก และแม้แต่เด็กอายุ 2, 3 และ 4 ปี เพราะไอคิวที่วัดได้ไม่สามารถทำนายความสามารถทางสมอง ในระยะเวลาต่อมาได้อย่างน่าพึงพอใจ อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษาเด็กบุญธรรมที่ต้องการเน้นอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ จึงอยู่ในขอบข่ายของปัญหาดังต่อไปนี้

1. ไอคิวของเด็กบุญธรรม ซึ่งมาอยู่กับพ่อแม่บุญธรรมควรมีอายุเท่าใด จึงจะมีความสัมพันธ์กับพ่อแม่บุญธรรม
 2. ไอคิวของเด็กบุญธรรม ซึ่งมาอยู่กับพ่อแม่บุญธรรมตั้งแต่อายุได้ไม่กี่เดือนนั้น จะมีความสัมพันธ์กับพ่อแม่จริง หรือกับพ่อแม่บุญธรรมสูงกว่ากัน
 3. ไอคิวของเด็กบุญธรรมจะเกี่ยวข้องกับระดับการศึกษา และระดับอาชีพของพ่อแม่บุญธรรมด้วยหรือไม่
 4. เด็กบุญธรรมที่อยู่ในครอบครัว ที่มีสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน จะให้ผลแตกต่างกันอย่างไรในด้านไอคิวและการปรับตัว
 5. ระดับเศรษฐกิจและสังคมตลอดจนการศึกษาของพ่อแม่บุญธรรม มีส่วนเพิ่มพูน หรือบั่นทอนระดับสติปัญญาของเด็กบุญธรรมอย่างไร และค่าสหสัมพันธ์จะออกมาในรูปใด
 6. บรรยากาศที่ดีโดยทั่วไปของบ้านพ่อแม่บุญธรรม จะช่วยให้ระดับสติปัญญาและบุคลิกภาพของเด็กบุญธรรมดีขึ้นหรือไม่ และค่าสหสัมพันธ์จะเปลี่ยนแปลงอย่างไร
- มีการศึกษาเด็กบุญธรรมแบบต่าง ๆ มากมาย เพื่อเน้นให้เห็นบทบาทของสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อระดับสติปัญญาอย่างชัดเจนขึ้น

เทอริส (Thesis, 1924) ได้ทำการศึกษาเพื่อตรวจสอบว่าเด็กบุญธรรมสามารถทำงานส่วนตัว ได้เป็นผลสำเร็จอย่างไรที่สมาคมการกุศลแห่งรัฐนิวยอร์ก โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 900 คน ที่มีอายุมากกว่า 18 ปี และแยกตัวมาจากพ่อแม่ที่แท้จริงตั้งแต่ยังเยาว์วัย

ผลปรากฏว่า ประมาณ 77% มีความสามารถจัดการเรื่องส่วนตัวได้สำเร็จ และ 10% ประสบความสำเร็จ

ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของเด็กบุญธรรมเหล่านี้ ไม่เกี่ยวข้องกับความแตกต่างในระดับเศรษฐกิจของครอบครัวที่เด็กบุญธรรมอยู่ หากแต่ความเอาใจใส่ ความอบอุ่นใจ และการยอมรับที่เด็กบุญธรรมได้รับจากพ่อแม่เหล่านั้นต่างหาก ที่เป็นปัจจัยก่อให้เกิดความแตกต่างในด้านความสำเร็จมากกว่า

ในปี 1928 สมาคมการศึกษาแห่งชาติของอเมริกา ได้ตีพิมพ์เรื่องราวการศึกษาเด็กบุญธรรม 2 เรื่องด้วยกัน เรื่องหนึ่งทำการศึกษาโดย ฟรีแมน, โฮลซิงเกอร์ และมิทเชล (Free-

man, Holzinger & Mitchell, 1928) ที่มหาวิทยาลัยชิคาโก และอีกเรื่องหนึ่งศึกษาโดย เบิร์ค (Burks, 1928) ที่มหาวิทยาลัยแอสตันพอร์ต

การศึกษาที่มหาวิทยาลัยชิคาโก ใช้เด็กบุญธรรมจำนวน 401 คน และพ่อแม่บุญธรรม การศึกษาได้วิเคราะห์ผลต่าง ๆ หลายทางด้วยกัน โดยเน้นอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ที่มีต่อระดับสติปัญญา ผลปรากฏดังนี้

- ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างไอคิวของพี่น้องบุญธรรม = .37 ในขณะที่ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างไอคิวของพี่น้องจริง ๆ ที่อยู่ในบ้านเดียวกัน = .50 และสหสัมพันธ์ระหว่างไอคิวของเด็กที่ไม่เกี่ยวข้องกันเป็น .00

- สำหรับเด็กบุญธรรมที่เลี้ยงในบ้าน ที่มีสิ่งแวดล้อมดีกว่า มักจะมีไอคิวสูงกว่า กล่าวคือ เด็กบุญธรรมจำนวน 114 คน ที่เลี้ยงในบ้านที่มีสิ่งแวดล้อมดีมีไอคิวเฉลี่ย = 106.8 ส่วนเด็กบุญธรรมจำนวน 186 คน ที่เลี้ยงในบ้านที่มีสิ่งแวดล้อมปานกลาง มีไอคิวเฉลี่ย = 96.4 สำหรับเด็กบุญธรรมจำนวน 101 คน ที่อยู่ในบ้านที่มีสิ่งแวดล้อมไม่ดีมีไอคิวเฉลี่ย = 88.9 และค่าสหสัมพันธ์ระหว่างระดับวัฒนธรรมและระดับไอคิว = .48

- ความสามารถทางสติปัญญา มักเกี่ยวข้องกับอายุของเด็กที่ขอมมาเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม กล่าวคือ ถ้าเด็กบุญธรรมถูกขอมมาเลี้ยงตั้งแต่อายุน้อยอยู่จะมีไอคิวสูงกว่าเด็กบุญธรรมที่ขอมมาเลี้ยงเมื่อโตแล้ว

อย่างไรก็ตาม ความสำคัญของการเปรียบเทียบระหว่างเด็กบุญธรรม กับ บ้านที่แตกต่างกันทั้งระดับเศรษฐกิจและวัฒนธรรม จะให้คุณค่าที่แท้จริงมากขึ้นเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับวิธีการเลือกเฟ้นครอบครัวที่เด็กไปอยู่ด้วย และสถานภาพที่แท้จริงของพ่อแม่บุญธรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจมีผลต่อการทดสอบไอคิว ของเด็กในแต่ละกลุ่มได้อีกด้วย

การศึกษาของเบิร์ค (Burks, 1928) ได้เปรียบเทียบกลุ่มเด็กบุญธรรมกลุ่มหนึ่งในอายุ 1 ปี กับกลุ่มควบคุมซึ่งเป็นของเด็กของเขาเอง ที่มีอายุและเพศสอดคล้องกัน และอยู่ในบ้านที่มีสิ่งแวดล้อมและระดับอาชีพใกล้เคียงกัน จากข้อมูลที่เหมาะสมเกี่ยวกับพ่อแม่จริงของเด็กบุญธรรม ทำให้ผู้ทำการศึกษาคาดคะเนกลุ่มเด็กบุญธรรมมีไอคิวเฉลี่ยประมาณ 100 และเมื่อทำการทดสอบเด็กเหล่านั้น ในระหว่างอายุ 5-14 ปี ไอคิว เฉลี่ยจะเปลี่ยนเป็น 107.4 ส่วน ไอคิว เฉลี่ยของกลุ่มควบคุมเป็น 115.1

จากกลุ่มดังกล่าว สรุปได้ว่า บ้านที่ให้สิ่งแวดล้อมที่ดี สามารถช่วยเพิ่มพูนไอคิวของเด็กได้ แต่ยังไม่อาจสรุปได้ว่าเด็กเหล่านั้นอยู่ในระดับของบุคคล ที่มีพันธุกรรมที่ดีกว่า และสิ่งแวดล้อมที่ดีกว่า

นอกจากนี้ เบิร์คได้หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างไอคิวและคุณลักษณะต่าง ๆ ทางบ้านเด็ก ทั้ง 2 กลุ่ม สำหรับเด็กบุญธรรมจะมีแนวโน้มของความสัมพันธ์เล็กน้อย สำหรับระดับไอคิวของเด็กบุญธรรมที่เกี่ยวข้องกับบ้านที่เธออยู่ และเด็กที่อยู่ในบ้านของตนเอง

การศึกษาของลีซี (Leahy, 1935) ที่มินนิโซต้า คล้ายกับการศึกษาของเบิร์ค แต่วางแผนรัดกุมกว่า โดยเปรียบเทียบกลุ่มเด็กบุญธรรม และกลุ่มเด็กควบคุมจำนวน 194 คน เด็กบุญธรรมเป็นเด็กที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เด็กเหล่านี้ถูกขอมมาเลี้ยง เป็นเด็กบุญธรรมตั้งแต่อายุ 6 เดือน หรือต่ำกว่านั้น และเมื่ออายุระหว่าง 5-14 ปี ก็ได้รับการทดสอบในโครงการการศึกษาที่ได้มีการเลือกเพื่อนเด็กไปอยู่ตามครอบครัวต่าง ๆ อย่างรอบคอบ โดยสถานสงเคราะห์เด็ก

ผลปรากฏว่าไอคิวเฉลี่ยของกลุ่มเด็กบุญธรรมเท่ากับ ไอคิวเฉลี่ยของเด็กกลุ่มควบคุม นอกจากนี้ปรากฏว่าแนวโน้มทั้ง 2 กลุ่มเกิดในแนวเดียวกัน คือ เด็กในครอบครัวที่มีอาชีพสูงกว่ามักได้รับคะแนน ไอคิว สูงกว่า ตามรายการดังนี้

เด็กบุญธรรมจะมีไอคิวเฉลี่ย = 108 จากครอบครัวผู้ปฏิบัติงานที่ใช้แรงงาน หรือกรรมกร ผู้ไม่มีฝีมือ จนถึง ไอคิวเฉลี่ย = 113 จากครอบครัวที่ผู้ปฏิบัติงานในวิชาชีพ เปรียบเทียบกับ ไอคิว เฉลี่ยของเด็กกลุ่มควบคุมจาก 102 ถึง 199

การศึกษาได้พบต่อไปว่า ค่าสหสัมพันธ์ของไอคิวของเด็กกับระดับพื้นฐานทางบ้าน ซึ่งขึ้นอยู่กับชนิดของอาชีพ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม และระดับการศึกษาของพ่อแม่ ตลอดจนระดับของวัตถุ สังคมและวัฒนธรรม สำหรับเด็กบุญธรรม = .23 และสำหรับเด็กกลุ่มควบคุมเท่ากับ .53

มีการศึกษาบทบาทของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อ ไอคิว ของเด็กบุญธรรมที่มหาวิทยาลัยไอโอวา เป็นเวลาติดต่อกันหลายปี โดยมีผู้ศึกษากันหลายท่าน

สคิลส์ (Skeels, 1940) ได้ศึกษากลุ่มเด็กจากครอบครัว ที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำมาก ซึ่งทดสอบในเวลาที่ได้รับไว้เป็นบุตรบุญธรรม ผลปรากฏว่าเด็กยิ่งมีอายุมากเท่าใด เมื่อถูกขอมมาเลี้ยงจะมี ไอคิว ต่ำกว่า เช่น เด็กอายุ 4 ปี เมื่อถูกขอมเลี้ยงเป็นเด็กบุญธรรม ไอคิว เฉลี่ยเท่ากับ 92.6 และเมื่อเด็กอายุ 12 ปี ไอคิว เฉลี่ย = 81.6

การศึกษาอีกอันหนึ่งของ สคิลส์ ได้ใช้เด็กจำนวน 65 คน จากครอบครัวที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่า ซึ่งได้รับการทดสอบก่อนและหลังจากที่มาอยู่บ้านพ่อแม่บุญธรรม ผลปรากฏว่าไอคิว ของเด็กอายุ 3 ปี ก่อนการย้ายบ้าน คือ 98.5 อีกหนึ่งปีต่อมาได้มีการตรวจสอบอีก ผลปรากฏว่าไอคิว เป็น 104.2

สโกดัก (Skodak, 1939) ได้ศึกษาเด็กจำนวน 180 คน ซึ่งได้รับการทดสอบสติปัญญา ระหว่างอายุ 1 ปีครึ่ง ถึง 6 ปี เนื่องจากเด็กในวัยทารกไม่สามารถใช้แบบทดสอบไอคิว ที่ให้ความ

เที่ยงตรงได้ จึงได้มีการทดสอบ 2 ครั้ง โดยการทดสอบครั้งแรก ได้กระทำในวันที่มีการจดทะเบียนรับเป็นบุตรบุญธรรมไอคิวเฉลี่ยของกลุ่มเป็น 116 การทดสอบครั้งที่ 2 ได้กระทำขึ้นเมื่อเด็กมีอายุมากกว่า 2 ปีขึ้นไป ไอคิว เฉลี่ยเป็น 111.5

สโคดัก ได้ให้ข้อเท็จจริงว่า ถ้าพ่อแม่จริงมีระดับการศึกษาและอาชีพต่ำกว่าระดับปกติแล้ว อาจคาดคะเนได้ว่ากลุ่มทั้งหมดควรมีไอคิวที่ต่ำกว่าส่วนเฉลี่ย และโดยนัยเดียวกัน พ่อแม่บุญธรรมจะมีไอคิวเหนือกว่าปกติ ยิ่งกว่านั้นเด็กบุญธรรมที่อยู่ในบ้านพ่อแม่บุญธรรมที่ให้สิ่งแวดล้อมที่ดีมากจะมีไอคิวสูงกว่าเด็ก ๆ ที่อยู่ในบ้านที่ให้สิ่งแวดล้อมดีน้อยกว่า หรือไม่ดีเลย

สโคดักและสกีลส์ (Skodak & Skeels) ได้รายงานต่อไปอีกว่า ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างของเด็กและการศึกษาของพ่อแม่บุญธรรม เท่ากับ ศูนย์ คือ ไม่มีความสัมพันธ์กันเลย ค่าสหสัมพันธ์ของ ไอคิว ทั้งในระดับการศึกษาหรือ ไอคิว ของพ่อแม่จริงจะมีค่าเพิ่มขึ้นเมื่อเด็กโตขึ้น

และในปี ค.ศ.1950 สโคดัก ได้หาค่าสหสัมพันธ์ของเด็กเป็นคู่ ๆ ที่อยู่บ้านเดียวกัน จากจำนวน 41 คู่ (ซึ่งเด็กบุญธรรม 2 คนอยู่ในบ้านพ่อแม่บุญธรรมด้วยกัน) = .65 ส่วนค่าสหสัมพันธ์ของเด็ก 22 คู่ ซึ่งประกอบด้วยเด็กบุญธรรมคนหนึ่ง และเด็กอีกคนหนึ่งของครอบครัว และอยู่ในครอบครัวเดียวกัน = .21 ผู้ทำการศึกษได้สรุปว่า เด็กบุญธรรมที่เลี้ยงในครอบครัวเดียวกันจะมี ไอคิว คล้ายกันมากเกือบเท่ากับพี่น้องธรรมดา

วิทเทินบอร์น (Wittenborn, 1956) ได้ศึกษาเด็กบุญธรรมตั้งแต่อ่อนอายุ 5 เดือนติดต่อกัน ด้วยความพยายามจะให้ได้รับข้อมูลแตกต่างกันของความเจริญเติบโตของเด็ก ๆ ในบ้านพ่อแม่บุญธรรม เด็กบุญธรรมที่ใช้ศึกษามีจำนวน 119 คน ในจำนวน 114 คน อายุ 8, 9 และ 10 ปี ในระหว่างที่ทำการติดตามผล และจำนวน 81 คน อายุ 5 ปี เด็ก ๆ ได้รับการทดสอบไอคิวและทดสอบบุคลิกภาพ ทั้งเด็กและแม่ได้รับการสัมภาษณ์ เพื่อดูเกี่ยวกับ ความ เป็นอิสระ ความก้าวร้าว และความเห็นอกเห็นใจ ผลปรากฏว่า ไอคิว ของเด็กมีแนวโน้มจะสัมพันธ์กับพ่อแม่บุญธรรม โดยมีตัวแปรเกี่ยวกับการศึกษาและความทะเยอทะยาน ที่พ่อแม่บุญธรรมมีต่อเด็ก แนวโน้มทางโรคประสาทในเด็ก เช่น การบังคับ ความก้าวร้าวมากเกินไป และความกลัว เกี่ยวข้องกับการไม่เห็นอกเห็นใจของพ่อแม่บุญธรรม เช่น การปฏิเสธหรือการลงโทษเด็ก เป็นต้น

ผลของการศึกษานี้สนับสนุนการศึกษาาก่อน ๆ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของ ไอคิว ของเด็ก กับการได้เปรียบทางการศึกษา แต่ได้เพิ่มเติมว่าสิ่งแวดล้อมต่างๆ ภายในบ้าน เช่น การอบรมเลี้ยงดู เจตคติ และการปฏิบัติตนของพ่อแม่บุญธรรม สิ่งเหล่านี้มีส่วนสนับสนุนให้เด็กบุญธรรม ทั้งสามารถปรับตนเองและไม่สามารถปรับตนเองได้ในชีวิตต่อไป

ดังนั้นเด็กบุญธรรมที่ได้รับการเลี้ยงดู ภายในบ้านที่มีบรรยากาศอบอุ่น ปลอดภัย มั่นคง และได้รับการยอมรับ จะช่วยทำให้เด็กได้พัฒนาความสามารถอย่างเต็มที่

ลักษณะและสภาพความเป็นไปทางกฎหมายของเด็กบุญธรรม

วิธีการสงเคราะห์เด็กกำพร้าและเด็กถูกทอดทิ้ง

เด็กกำพร้าและเด็กถูกทอดทิ้ง เกิดจากสาเหตุหลายประการ คือ บิดามารดาถึงแก่กรรมหมด การแตกแยกหย่าร้างของสามีภรรยา การที่หญิงมีบุตรนอกสมรสแล้วทอดทิ้งหลังคลอด บิดามารดาต้องรับโทษจำคุกหรือป่วยเป็นโรคจิตโรคติดต่อกัน ไม่สามารถในการเลี้ยงดูเด็กได้ เป็นต้น

วิธีการสงเคราะห์เด็กกำพร้าและเด็กถูกทอดทิ้ง เป็นภาระของกรมประชาสงเคราะห์ งานที่รับผิดชอบ สรุปได้ดังนี้

1. การสงเคราะห์เด็กในครอบครัว ได้แก่การพิจารณาให้การสงเคราะห์ครอบครัวที่มีเด็ก ประสบความเดือดร้อนต่าง ๆ เช่น ช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดู และการศึกษาของเด็ก

2. การฝากเลี้ยงดูเด็กตามบ้าน ได้แก่การสงเคราะห์เด็กกำพร้า อนุญาตกทอดทิ้ง โดยการนำไปฝากเลี้ยงตามบ้าน ที่ยินดีรับอุปการะเด็ก แล้วกรมประชาสงเคราะห์พิจารณาจ่ายเงินค่าเลี้ยงดูเป็นรายเดือน และให้นักสังคมสงเคราะห์คอยติดตามเยี่ยมเยียน ทั้งนี้เพื่อให้เด็กเหล่านี้ ได้มีชีวิตอยู่กับครอบครัวมากที่สุด

3. การมอบเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรม การสงเคราะห์เด็กกำพร้าอนุญาตกทอดทิ้ง โดยพิจารณามอบให้แก่ผู้ที่ต้องการขอรับไปเป็นบุตรบุญธรรมของตน ทั้งนี้โดยพิจารณาความสุขของเด็กเป็นสำคัญ กับพิจารณาถึงความเหมาะสม การทดลองเลี้ยงดู และการเอาใจใส่ปฏิบัติแก่เด็กก่อนการมอบให้เป็นบุตรบุญธรรม

4. การรับเลี้ยงเด็กไว้ในสถานสงเคราะห์ สำหรับเด็กกำพร้าอนุญาตกทอดทิ้ง เด็กเกรเรร้อน เด็กที่มีปัญหาทางความประพฤติ เด็กที่มีบิดามารดาไม่สามารถให้การเลี้ยงดูได้ เป็นการชั่วคราว ตลอดจนเด็กที่เป็นยิวอาชญากร กระทำผิดกฎหมาย เป็นภัยต่อสังคม ก็พิจารณาจัดส่งให้เข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ตามความเหมาะสมแก่สภาพเพศและวัย

5. การส่งเสริมและคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ได้แก่ การออกสำรวจเด็กเร่ร่อน ประพฤติตนเสียหาย ไม่สมควรแก่วัย ผิดวัฒนธรรม โดยร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ และรับตัวไปอุปการะในสถานสงเคราะห์เด็ก และติดต่อแนะนำครอบครัว และผู้ปกครองเด็กให้รับตัวไปว่ากล่าวตักเตือน ตลอดจนให้การพิจารณาช่วยเหลือ ที่เหมาะสมเป็นราย ๆ ไป

การฝากเด็กเลี้ยงตามบ้าน

ครอบครัวที่จะรับเด็กมาเลี้ยง ต้องมีการพิจารณาความเหมาะสม เพื่อให้เด็กได้มีชีวิตความเป็นอยู่ ที่มีสภาพคล้ายกับเด็กทั่วไปมากที่สุด มีโอกาสได้สมาคมกับเด็กอื่น ๆ ได้ โดยไม่มีปมด้อย ในบางรายผู้เลี้ยงดูซึ่งเรียกว่าพ่อแม่บุญธรรมเกิดความรักใคร่ในตัวเด็กอย่างแท้จริงก็จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมต่อไปเลยก็ได้

โดยปกติผู้รับเลี้ยงเด็กด้วยวิธีนี้ จะได้รับเงินค่าเลี้ยงดู ช่วยเหลือจากรัฐบาล สำหรับครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีพอ และมีจิตใจศรัทธาที่จะทำบุญอย่างแท้จริง ก็จะเลี้ยงดูเด็กโดยไม่รับเงินช่วยเหลือ หรือบางครอบครัวที่ไม่มีบุตร ต้องการหาเด็กมาเลี้ยงเป็นเพื่อน เพื่อให้เกิดความสุข ก็อาจรับเด็กมาเลี้ยงดูได้

วิธีการส่งเด็กเข้าไปอยู่ในบ้านพ่อแม่บุญธรรม (Foster Home)

ก่อนอื่น เด็กจะถูกนำไปยังสถานสงเคราะห์ ที่เรียกสถานสงเคราะห์เด็กซึ่งส่วนใหญ่ มักเป็นของรัฐบาล มากกว่าเอกชน และที่ ๆ จะจัดเด็กไปฝากเลี้ยงต่อบ้านพ่อแม่บุญธรรม โดยวิธีการดังนี้

1. เด็กต้องได้รับการตรวจโรค ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ดูว่าเด็กมีความสามารถหรือสภาพทางอารมณ์เป็นอย่างไร
2. ต้องหาบ้านพ่อแม่บุญธรรมที่ดีและเหมาะสมกับเด็กโดยสถานสงเคราะห์เด็กต้องไปดูว่า ครอบครัวไหนมีสภาพครอบครัวเป็นอย่างไร ทางด้านเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในบ้าน ความสนใจของผู้ที่จะเลี้ยงดูเด็ก คือ พ่อแม่บุญธรรม และที่สำคัญ คือ ดูความเต็มใจของครอบครัวนั้นด้วย
3. สถานสงเคราะห์เด็ก ต้องวางโครงการสำหรับเด็กร่วมกับเด็ก ครอบครัวเดิมและครอบครัวที่จะรับเลี้ยง รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของสถานสงเคราะห์ด้วย
4. เมื่อเด็กเข้าไปอยู่ในครอบครัวใหม่เรียบร้อยแล้วสถานสงเคราะห์ต้องเยี่ยมเยียนดูความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและครอบครัวใหม่
5. สถานสงเคราะห์ต้องพยายามให้เด็กติดต่อกับครอบครัวเดิมของเด็กด้วย โดยให้เด็กรู้สึกอยู่เสมอว่า ตนเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวเดิม แต่ที่ต้องมาอยู่กับครอบครัวใหม่ เพราะเกิดปัญหาที่จะต้องแก้ไขเสียก่อน เมื่อปัญหาหมดไปแล้ว ก็อาจกลับไปอยู่กับครอบครัวเดิมอีก
6. เมื่อเด็กกลับมาอยู่กับครอบครัวเดิม สถานสงเคราะห์จะติดตามช่วยเหลือเด็กให้ปรับตัวเข้ากับสภาพบ้านเดิม ยิ่งกว่านั้นพยายามช่วยทางด้านการศึกษาและประกอบอาชีพ

กฎหมายที่เกี่ยวกับเด็กบุญธรรม

เด็กบุญธรรม คือ เด็กที่มีพ่อแม่หรือไม่มี เด็กถูกขอมมาเลี้ยงเป็นลูก โดยให้การอุปถัมภ์เลี้ยงดูให้ถูกต้องตามกฎหมาย อย่างลูกแท้ๆ ให้การศึกษา อบรมนิสัย ให้ความรักและความเอาใจใส่

เงื่อนไขในการรับบุตรบุญธรรม

1. ผู้รับบุตรบุญธรรมจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปี และจะต้องมีอายุแก่กว่าผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมอย่างน้อย 15 ปี

2. เกี่ยวกับความยินยอม

2.1 ทางด้านผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม ถ้ายังไม่บรรลุนิติภาวะ จะต้องได้รับความยินยอมของบิดามารดา ถ้าไม่มีบิดามารดาจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม คือ ผู้ปกครองและผู้เยาว์

ถ้าผู้เยาว์มีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปี นอกจากจะต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาหรือผู้แทนโดยชอบธรรมแล้ว จะต้องได้รับความยินยอมจากตัวผู้เยาว์อีกด้วย

2.2 ทางด้านผู้ที่จะรับบุตรบุญธรรม ถ้ามีคู่สมรสจะต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสก่อน เว้นแต่คู่สมรสนั้นวิกลจริตหรือสูญหายไปไม่น้อยกว่า 1 ปี

3. การรับบุตรบุญธรรม จะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้จดทะเบียนตามกฎหมาย กล่าวโดยย่อ คือ ทั้งสองฝ่ายต้องไปร้องขอจดทะเบียน ต่อนายทะเบียนฯ

4. ฐานะของบุตรบุญธรรม

บุตรบุญธรรมย่อมมีฐานะอย่างเดียวกันกับบุตรชอบด้วยกฎหมาย ของผู้รับบุตรบุญธรรมนั้น แต่ไม่สูญเสียสิทธิหน้าที่ในครอบครัว ที่ให้กำเนิดมา (เช่น มีสิทธิใช้นามสกุลเดิม (ถ้าต้องการ) มีสิทธิได้รับมรดก) ในกรณีเช่นนี้ ให้บิดามารดาโดยกำเนิดหมดอำนาจปกครองนับแต่วันเวลาที่เด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว

เมื่อได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตรบุญธรรมโดยถูกต้องแล้ว นับแต่นั้นมา ผู้นั้นมีฐานะอย่างเดียวกับบุตรอันชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม คือ

1. มีสิทธิใช้นามสกุลและรับมรดกได้ (มีสิทธิรับมรดกจากบิดามารดาโดยกำเนิดจากผู้รับบุตรบุญธรรม แต่ไม่มีสิทธิรับมรดกของคู่สมรส หรือญาติของผู้รับบุตรบุญธรรม)
2. จะฟ้องผู้รับบุตรบุญธรรม หรือบุพการีของผู้รับบุตรบุญธรรม เป็นคดีแพ่งหรืออาญาไม่ได้

3. ต้องอุปการะ เลี้ยงดู ผู้รับบุตรบุญธรรม
4. ถ้ายังไม่บรรลุนิติภาวะ ต้องอยู่ในอำนาจปกครองของผู้รับบุตรบุญธรรม
5. ฐานะของผู้รับบุตรบุญธรรม

ผู้รับบุตรบุญธรรม ไม่มีฐานะเหมือนบิดามารดาแท้ของบุตรบุญธรรมนั้น ในทุกสถาน เช่น ไม่มีสิทธิรับมรดก อันผิดกับตัวบุตรบุญธรรม ที่มีฐานะอย่างเดียวกับบุตรโดยชอบ ด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรมในทุกสถาน

การรับบุตรบุญธรรมไม่ก่อให้เกิดสิทธิรับมรดก ของบุตรบุญธรรม ในฐานะทายาท โดยธรรม เพราะเหตุการรับบุตรบุญธรรมนั้น

ถ้าบุตรบุญธรรมซึ่งไม่มีคู่สมรส หรือผู้สืบสันดาน ตายก่อนผู้รับบุตรบุญธรรม ผู้รับ บุตรบุญธรรมมีสิทธิเรียกร้อง เอาทรัพย์สินที่ตนได้ให้แก่บุตรบุญธรรม คืนจากกองมรดก ของบุตรบุญธรรมเพียงเท่าที่ทรัพย์สินยังคงเหลืออยู่ภายหลังที่ชำระหนี้ ของกองมรดก เสร็จสิ้นแล้ว

6. การเลือกรับบุตรบุญธรรม

ถ้าบุตรบุญธรรมบรรลุนิติภาวะแล้ว จะเลิกโดยความตกลงกัน ในระหว่างผู้รับบุตร บุญธรรมกับบุตรบุญธรรม เมื่อใดก็ได้

ถ้าบุตรบุญธรรมยังไม่บรรลุนิติภาวะ การเลือกรับบุตรบุญธรรมจะทำได้ ต่อเมื่อได้รับความ ยินยอมของบิดามารดาของเด็ก ถ้าไม่มีบิดามารดา ต้องได้รับความยินยอมของผู้แทน โดยชอบธรรม

ถ้าบุตรบุญธรรมมีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปี จะต้องได้รับความยินยอมจากบุตรบุญธรรม

ถ้าผู้รับบุตรบุญธรรมหรือบุตรบุญธรรม มีคู่สมรสอยู่ ต้องได้รับความยินยอมจาก คู่สมรสก่อน เว้นแต่คู่สมรสนั้นวิกลจริตหรือสูญหายไปไม่น้อยกว่า 1 ปี

การเลือกรับบุตรบุญธรรม จะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้จดทะเบียนเลือกรับตามกฎหมาย

7. คุณสมบัติของผู้ที่จะรับบุตรบุญธรรม ควรเป็นดังนี้

- ฐานะทางเศรษฐกิจสังคมดี และมั่นคง มีงานทำมั่นคง ควรให้มีลักษณะคล้าย กับเด็กทั้งเชื้อชาติ ศาสนา สติปัญญา ศีลธรรม วัฒนธรรม

- มีสุขภาพดี ไม่เป็นโรคเรื้อรังใด ๆ อันกระทบกระเทือนต่อการเลี้ยงดูบุตร
- อายุไม่ควรเกิน 40 ปี

8. ข้อตกลงปฏิบัติในการรับบุตรบุญธรรม

8.1 สำรวจตัวเองเสียก่อนว่า

- ประารถอย่างจริงใจ ที่จะรับบุตรคนอื่นมาเลี้ยงเป็นบุตรของตน มิใช่ เป็นเพียงอารมณ์ต้องการช่วยเหลือเท่านั้น

- มีความต้องการจะมีบุตรไว้เลี้ยงดู มิใช่เพื่อความเชิดหน้าชูตาในวงสังคม หรือการลงทุนใด ๆ หรือด้วยเหตุผลอื่น ๆ
- คู่สมรสมั่นใจในความรักของกันและกัน และเห็นว่าเด็กจะเป็นเครื่องผูกพันให้ความรักแน่นแฟ้นขึ้น ไม่มาแย่งความรักความสนใจจากคู่สมรส
- เตรียมใจที่สละเวลา และทุก ๆ สิ่งที่มีเลี้ยงดูเด็ก ที่ไม่ใช่สายเลือดของตนโดยตรง ให้ได้ดีเหมือนบุตรแท้ ๆ ของตน
- มีความรักในตัวเด็กอย่างจริงใจ ไม่ว่าพื้นเพของเด็กจะเป็นอย่างไรเมื่อเลี้ยงแล้วไม่สนใจ จะไม่โทษหรือล่ำเลาะพื้นเพเดิมของเด็ก
- มีความอดทน มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ พอที่จะเลี้ยงบุตรได้

8.2 ไม่ควรรับบุตรบุญธรรมจากคนที่ไม่รู้จัก ควรใช้บริการสาธารณะ และดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมาย

8.3 ควรซื้อตรงต่อเด็ก ควรบอกเมื่อยังเด็ก แต่อย่าเน้นให้เห็นเป็นสิ่งสำคัญ มากไปกว่าความรักที่คู่สมรสมีในตัวเด็ก

การศึกษาระดับสติปัญญา

ได้กล่าวมาแล้วว่า ระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคล หรือกลุ่มจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง ย่อมสัมพันธ์กับความกว้างขวางของประสบการณ์ทางการศึกษาที่ได้รับ นอกจากนี้ความแตกต่างทางสติปัญญายังเกี่ยวข้องกับความแตกต่างของจำนวนเวลา ที่บุคคลได้รับการศึกษา อย่างเป็นทางการในโรงเรียนอีกด้วย

ลอจ (Lorge, 1945) ได้แสดงว่า การเข้าในโรงเรียน ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงแก่บุคคล การศึกษาอื่น ๆ ได้เน้นให้เห็นว่า ที่ใดมีการปรับปรุงการศึกษาได้อย่างเหมาะสม และเปิดโอกาสสำหรับบุคคลให้มากที่สุด ระดับสติปัญญาของเด็กจะสูงขึ้นตามลำดับ

ในด้านหนึ่งที่เราควรหันมาพิจารณา คือ ผลแห่งความเสียเปรียบของสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เช่น เชื้อชาติ และความแตกต่างทางสังคม เพราะอย่างน้อยความแตกต่างระหว่างกลุ่มประชากร คือ พวกที่ได้รับสิทธิพิเศษ และพวกที่ไม่ได้รับสิทธิพิเศษ จะสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพล ที่เป็นอุปสรรคของสิ่งแวดล้อมที่เลว ต่อพัฒนาการทางสมองได้เหมือนกัน

ในอีกด้านหนึ่ง การศึกษาหลาย ๆ การศึกษา ได้แสดงว่า บุคคลเป็นจำนวนมากที่ถูกตราหน้าว่ามีสติปัญญาอ่อน ได้กลายมาเป็นผู้สามารถทำหน้าที่เหมือน ๆ กับบุคคลปกติในชุมชน ภายหลังจากที่ได้รับการศึกษาที่เหมาะสมและถูกต้อง สิ่งนี้เป็นพยานยืนยันถึงคุณค่าของการจัดสิ่งแวดล้อม ที่ก่อให้เกิดการกระตุ้นจิตใจ และไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะถูกจัดแบ่ง

ตามระดับความสามารถทางสมอง ที่ได้รับมาแต่กำเนิดก็ตาม โรงเรียนและประสบการณ์ในโรงเรียนอาจช่วยเปลี่ยนเขาไปในทางที่พึงปรารถนามากขึ้น

โครงการศึกษาวิจัยเด็กที่มหาวิทยาลัยไอโอวา ได้เน้นไปที่สมมุติฐานที่ว่า การปรุงแต่งสิ่งแวดล้อมที่ดีให้แก่เด็ก และสามารถเพิ่มพูนระดับสติปัญญาได้ การศึกษาเด็กบุญธรรมที่จะกล่าวถึงต่อไป จัดเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมนี้ด้วย สำหรับการศึกษานี้จะกล่าวถึงนี้เป็นการศึกษาถึงอิทธิพลต่าง ๆ ของโรงเรียนก่อนอนุบาลและอนุบาล ที่มีต่อพัฒนาการทางสมองของเด็ก

โครงการวิจัยไอโอวาได้ทำการศึกษา โรงเรียนอนุบาลซึ่งมี 2 แบบ คือ โรงเรียนอนุบาลที่เก็บค่าเล่าเรียนแพง สำหรับเด็กจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง และโรงเรียนอนุบาลที่เก็บค่าเล่าเรียนถูก สำหรับครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ โรงเรียนอนุบาลทั้งสองแบบนี้ ต่างเป็นความต้องการสำหรับครอบครัวทุกระดับฐานะ ในสังคมอเมริกัน และสังคมอื่น ๆ ในปัจจุบัน

เวลส์แมน (Wellman, 1940) แห่งโครงการวิจัยที่ไอโอวา ได้เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงระดับสติปัญญาของเด็ก ที่เข้าโรงเรียนอนุบาล ผลปรากฏว่าไอคิวเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 6.6 จุดในปีแรก และในปีที่ 2 ไอคิวเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 3.8 จุด สำหรับเด็กที่ยังคงอยู่ในโรงเรียน เป็นปีที่ 3 ไอคิวเฉลี่ยจะเพิ่มขึ้นอีกเล็กน้อย ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงกลุ่มเด็กที่เข้าเรียน และกลุ่มเด็กที่ไม่ได้เข้าเรียน ทั้ง 2 กลุ่มมีอายุและไอคิวใกล้เคียงกัน ผลปรากฏว่าไอคิวของกลุ่มเด็กที่เข้าเรียนเพิ่มขึ้นเป็น 7.0 จุด ส่วนกลุ่มเด็กที่ไม่ได้เข้าเรียนจะลดลง 3.9 จุด ความแตกต่างเหล่านี้ให้ความสำคัญทางสถิติเป็นอันมาก

โครงการวิจัยอีกอันหนึ่งของมหาวิทยาลัยไอโอวา คือ การได้จัดตั้งโรงเรียนอนุบาล ที่ให้ประสบการณ์ที่น่าสนใจหลายแห่งขึ้นในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้า เด็ก ๆ ในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าเหล่านี้มาจากครอบครัวยากจน มีไอคิวต่ำกว่าปกติ การศึกษาได้แบ่งเด็กตามระดับอายุของโรงเรียนอนุบาลออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งเรียกว่า กลุ่มทดลอง เด็กทุกคนในกลุ่มนี้ได้รับประสบการณ์จากโรงเรียนอนุบาล ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม ทุกคนไม่มีโอกาสได้รับประสบการณ์เลขทั้งหมดเป็นเวลา 3 ปีเต็ม

ผลปรากฏว่าในรายงานของเวลส์แมน, พีแกรม และเนคเนมาร์ (Wellman, Pegram 1944 & Mc Nemar, 1945) กลุ่มเด็กควบคุมซึ่งขาดประสบการณ์ จากการอยู่ในโรงเรียนมีไอคิวลดลงอย่างเห็นชัด ซึ่งสรุปได้ว่า ผลของประสบการณ์จากโรงเรียนอนุบาล มีส่วนป้องกันการสูญเสีย และทำให้เกิดการได้ขึ้นมาของระดับสติปัญญา และอาจเป็นไปได้ที่อิทธิพลทางบ้าน และชุมชนซึ่งช่วยกันเก็บเด็กให้อยู่ในโรงเรียนนาน ๆ อาจมีผลต่อคะแนนการทดสอบสติ

ปัญญาของเด็กอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ประสพการณ์จากการเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาล มีส่วนสนับสนุนและเป็นอุปสรรคขัดขวางระดับสติปัญญาของเด็กได้ ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับนโยบาย หลักการ และความเชื่อของการจัดโรงเรียนอนุบาลแต่ละแห่ง

จากการศึกษาเดียวกันนี้ ได้มีการพิจารณาถึงประสพการณ์ ที่เด็กได้รับในโรงเรียน กับจำนวนเวลาที่มาเรียน ผลปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างกันเลย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในกรณีที่ได้กลุ่มทดลองมีเวลาอยู่ในโรงเรียนเพียง 400 วัน หรือน้อยกว่า 50% ของเวลาเรียนทั้งหมด

อย่างไรก็ดี ความยากลำบากในการศึกษาเหล่านี้มีมาก ซึ่งควรได้คำนึงถึง เพื่อนำมาพิจารณาประกอบกับผลต่าง ๆ ของการค้นพบ เช่น

- มุ่งองค์ประกอบอะไรบ้าง ที่พ่อแม่ส่งเด็กไปเรียนในโรงเรียนระดับนี้
- การคาดคะเนที่ยังให้ผลไม่เป็นที่พึงพอใจ จากแบบทดสอบที่กระทำขึ้นกับเด็ก ในปีแรกของชีวิต
- การดำเนินการทดสอบ การเลือกชนิดของข้อสอบ สภาวะในการทดสอบ การตีความหมายของการทดสอบ ได้ดำเนินไปอย่างถูกต้องเหมาะสม และให้ผลอย่างมีประสิทธิภาพแล้วหรือยัง

นักจิตวิทยาหลายท่านเชื่อว่า ระดับสติปัญญาสามารถพัฒนาไปได้เท่าที่ยีนส์ได้กำหนดไว้ ดังนั้นการเจริญเติบโตทางร่างกายก็ดี การพัฒนาทางสติปัญญาก็ดี ที่ดำเนินไปอย่างต่ำกว่าปกติ ก็เพราะร่างกายและจิตใจ ไม่ได้รับปัจจัยพอเพียงอย่างปกติ ซึ่งอาจได้รับการแก้ไข ให้ดำเนินเป็นปกติได้ โดยการเพิ่มพูนส่งเสริมและปรับปรุงปัจจัยต่าง ๆ ของสิ่งแวดล้อม ให้เพียงพอ สำหรับการเติบโตและพัฒนาการที่เป็นปกติมากกว่าปกติ สำหรับพวกจิตเขลา (หมายถึง Idiot, Imbecile, Moron) เป็นตัวอย่างที่แสดงว่าไม่มีสิ่งแวดล้อมใดแม้แต่การศึกษา ที่จะเขยิบระดับสติปัญญาอันแท้จริงของบุคคลให้ดีขึ้นได้

อย่างไรก็ดี นักจิตวิทยาหลายท่านพบว่า การศึกษาช่วยให้คะแนนแบบทดสอบสติปัญญาของเด็กดีขึ้น โดยได้ทดสอบเด็กที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมไม่ดี ได้คำนวณไอคิว และจดบันทึกไว้ แล้วผู้ทดลองได้นำเด็กเหล่านั้นมาเลี้ยงอย่างดี ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ให้การศึกษาชั่วคราว 1 ปี ถึง 3 ปี เมื่อถึงกำหนด ให้ทดสอบไอคิวเด็กเหล่านั้นอีกครั้งหนึ่ง ปรากฏว่าไอคิวของเด็กเพิ่มขึ้น บางรายเพิ่มขึ้นมากถึง 10 จุด

ข้อเท็จจริงดังกล่าวแสดงว่า การศึกษามีประสิทธิผลถึงไอคิวของเด็ก และเป็นไอคิวของเด็กที่มีได้พัฒนาการอย่างปกติมาก่อน

อย่างไรก็ดี ได้มีผู้โต้เถียงว่า การศึกษาไม่มีวัตถุประสงค์จะแบ่งแยก ระดับสติปัญญาของคนโดยตรง นอกจากกระทำโดยทางอ้อม เช่น การยกระดับความเป็นอยู่เร้นแค้นของคนให้ดีขึ้นจนเป็นปกติ โดยทั่วไปการศึกษามุ่งจะให้บุคคลใช้ความสามารถทางสติปัญญาของตน ให้มากที่สุดที่จะทำได้ กล่าวคือ บุคคลจะใช้สิ่งแวดล้อม ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองมากเพียงใด ย่อมต้องแล้วแต่ระดับสติปัญญา ซึ่งเป็นความสามารถดั้งเดิมของเขา ดังนั้น แทนที่การศึกษาจะยกระดับสติปัญญาสูงขึ้น อาจกลับเป็นว่าระดับสติปัญญาของบุคคลทำให้การเรียนรู้และการฝึกฝนดีขึ้นได้

ผลของประสบการณ์ในระยะเยาว์วัย

แม้ว่านักจิตวิทยาส่วนมาก จะยอมรับว่า ประสบการณ์จากการเรียนรู้ แบบแผนของวุฒิภาวะ ความพร้อมโดยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลต่อการพัฒนามนุษย์และสัตว์ก็ตาม แต่กระนั้นก็ยังให้ความสนใจ ในเรื่องประสบการณ์ที่เกิดขึ้น ในระยะที่ชีวิตยังอ่อนเยาว์อยู่ ว่าจะมีผลถึงพัฒนาการของชีวิตในระยะเวลาต่อไปเป็นอันมาก ดังนั้นนักจิตวิทยาได้พยายามรวบรวมหลักฐาน ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนี้จากสัตว์และมนุษย์

ทอมป์สัน และเชเฟอร์ (Thompson & Schaefer, 1964) ได้ให้ความสนใจในปัญหาเหล่านี้เป็นอันมาก โดยเน้นว่ามาจากหลัก 3 ประการ คือ

1. แนวความคิดทางจิตวิเคราะห์ ซึ่งเน้นความสำคัญของประสบการณ์ในชีวิตเยาว์วัย และก่อให้เกิดแบบแผนของพฤติกรรมและบุคลิกภาพ ในเวลาต่อมา

2. สมมุติฐานของ เฮบบ์ (Hebb, 1949) ซึ่งเน้นความสำคัญของการเรียนรู้และการรับรู้ในครั้งเยาว์วัย ซึ่งมีผลก่อให้เกิดคุณค่าในการพัฒนา ความสามารถทางสมอง

3. การศึกษาทดลองเรื่องการฝังใจ หรือที่เรียก Imprinting ของ ลอเรนซ์ (Lorenz, 1935) มีส่วนช่วยให้ทราบว่า สัตว์บางชนิดมีความพร้อมโดยธรรมชาติ ในบางช่วงเวลาที่สำคัญ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม และถ้าผ่านช่วงระยะนี้ไปแล้ว การเรียนรู้จะไม่เกิดขึ้นอีก หรือเปลี่ยนเป็นอย่างอื่นได้

การทดลองกับสัตว์

การทดลองกับลูกสุนัข จากการศึกษาของ เมลแซค และสก๊อต (Melzack & Scott, 1957) ด้วยการแยกลูกสุนัข ชังไว้ในที่คับแคบ จนกระทั่งสุนัขไม่สามารถสำรวจสิ่งแวดล้อมได้โดยสะดวก ผลปรากฏว่า สุนัขขาดความสามารถทางการรับรู้ และไม่สามารถแสดงพฤติกรรมปกติได้ เช่น ถูคดีหรือถูกเหยียบ และสุนัขบางตัวพบว่ากลายเป็นสุนัขโง่ไปเลย

การทดลองหนูขาว ของ ลีวิน (Levine, 1958) ทำให้ทราบถึงผลของประสบการณ์ระยะแรกที่มีผลต่อสภาพทางอารมณ์ และพัฒนาการทั่วไป ผู้ทดลองได้แยกลูกหนูขาวออกจากพ่อแม่ และแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มแรก ให้มีการเลี้ยงดูอย่างดี ให้ไฟฟ้าอ่อน ๆ ดูเป็นระยะ ๆ ซึ่งคาดว่าจะให้พฤติกรรมผิดปกติบางอย่างในเวลาต่อมา

กลุ่มที่ 2 ให้ได้รับการเลี้ยงดูอย่างดีเหมือนกลุ่มแรก และไม่ได้ให้ไฟฟ้าดูด

กลุ่มที่ 3 ถูกทอดทิ้งให้อยู่ในกรงตามลำพัง ไม่ได้มีการเอาใจใส่ดูแลเลย

ผลของการทดลอง ปรากฏว่า หนูกลุ่มที่สาม แสดงความผิดปกติ มีความอยุ่เป็นพิเศษเมื่อต้องพบสิ่งแวดล้อมใหม่ มีการหลบตามมุมห้อง อยู่อย่างเงียบ ผิดจากหนูปกติมาก หนูกลุ่มที่สอง มีการพัฒนาหลายด้านอย่างรวดเร็ว มีการเคลื่อนไหวคล่องแคล่วว่องไว และร่าเริงกว่ากลุ่มอื่น ๆ

การทดลองกับลูกลิง ของ ฮาโลว์ (Harlow & Harlow, 1962) ด้วยการแยกลูกลิงออกจากแม่ตั้งแต่แรกเกิด และเลี้ยงให้อยู่โดยลำพังโดดเดี่ยว เป็นเวลา 2 ปี ไม่มีการติดต่อกับลิงอื่น ๆ หรือผู้เลี้ยงเลย การให้อาหารก็ใช้เครื่องมือส่งให้ ตลอดเวลาเหล่านั้นพบว่า ลิงมีร่างกายแข็งแรงดี แต่มีความผิดปกติทางจิตใจและการปรับตัว เมื่อมีการปล่อยให้เล่นกับลิงด้วยกัน จะมีท่าทางอาย ตื่นเต้น ไม่รู้จักต่อสู้ป้องกันตัวเมื่อถูกรังแกหรือทำร้าย และเมื่อเติบโตขนาดผสมพันธ์ก็ไม่สามารถจะทำได้ ผู้ทดลองได้สรุปว่า การขาดประสบการณ์ทางสังคมในระยะปีแรกของชีวิต หรือนานเกิน 6 เดือน จะเกิดผลเสียต่อสุขภาพจิตและการปรับตัวทางสังคมอย่างยากที่จะแก้ไขได้

จากการทดลองกับสัตว์ ดังได้กล่าวมานี้ ให้ข้อเสนอแนะว่า ประสบการณ์ในวัยเยาว์วัยมีความสำคัญมากในสัตว์ชั้นสูง ในการจัดหาภูมิหลัง เพื่อช่วยในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมเมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้น

การทดลองกับมนุษย์

จากการค้นพบบางประการ ที่ได้จากการทดลองกับสัตว์ นักจิตวิทยาหลายท่าน ได้นำเอาผลมาศึกษากับมนุษย์ ด้วยการเน้นที่การปฏิบัติมากกว่าทางทฤษฎี อย่างไรก็ตาม แม้ว่าข้อเท็จจริงอันเกิดจากอิทธิพลของประสบการณ์ ที่เกิดขึ้นในวัยเยาว์ของชีวิตมนุษย์ จะให้น้ำหนักไม่แน่นอนน้อยกว่าการทดลองกับสัตว์ ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์เติบโตช้ากว่าสัตว์มากก็ตาม แต่จากการศึกษาได้มีการค้นพบหลายอย่างเกิดขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์มาก เช่น

- ผลของการขาดแคลนประสบการณ์ในเยาว์วัย มักทำให้สมรรถภาพของการกระตุ้นทางระบบประสาทสัมผัส ลดลงมากกว่ากิจกรรมทางมอเตอร์ หรือระบบประสาทที่เลี้ยงกล้ามเนื้อ ซึ่งมีแนวโน้มทำให้เกิดอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาการทางสมองได้

- การกระตุ้นของสิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะเดียวกัน อาจให้ผลแตกต่างกันเกิดขึ้นกับผู้ถูกทดลองที่มี genotypes (ซึ่งหมายถึงลักษณะต่าง ๆ ของพันธุกรรมทั้งหมดที่บุคคลแสดงออกให้ปรากฏ) และ phenotypes (ซึ่งหมายถึงลักษณะทางพันธุกรรมบางประการที่บุคคลแสดงออกให้ปรากฏ) ที่มีความแตกต่างกัน

- ช่วงระยะนั้น ควรเป็นช่วงเวลาสำคัญมากของการเรียนรู้ ที่เรียกว่า ช่วงเวลาวิกฤตของมนุษย์ (Critical Period) ซึ่งมีแนวโน้มก่อให้เกิดผลสำคัญอย่างมาก อันเนื่องจากอิทธิพลที่แน่นอนของประสบการณ์ในเยาว์วัย

- ผลของประสบการณ์แต่เยาว์วัยของมนุษย์ จะไม่มีลักษณะที่เหมือนกันกับประสบการณ์ที่มนุษย์พึงได้รับในเวลาต่อมา ในชีวิตที่เติบโตขึ้น

ในการศึกษามนุษย์นั้น มีความยุ่งยากมากกว่าการทดลองกับสัตว์ เพราะไม่มีหลักฐานยืนยันได้แน่นอนว่า ช่วงเวลาที่สำคัญต่อการเรียนรู้ที่ประสบการณ์ ในระยะต้นของชีวิต จะมีผลกระทบกระเทือนต่อพฤติกรรมของมนุษย์นั้น เป็นช่วงระยะอายุเท่าใด และตรงกับวัยไหนของมนุษย์ แต่สิ่งที่รู้แน่นอนก็คือ ช่วงเวลาที่สำคัญนั้นของมนุษย์ มิใช่เป็นชั่วโมง หากแต่เป็นแรมเดือน และเป็นปี

อย่างไรก็ดี นักจิตวิทยาพวกจิตวิเคราะห์ได้ยืนยันว่า ช่วงอายุระหว่างแรกเกิดถึง 2 ปีครึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่าง 6 เดือน ถึง 1 ปี เป็นช่วงเวลาที่สำคัญมากของการเรียนรู้และฝังใจของมนุษย์ เพราะถ้าทารกไม่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างดีตามสมควรแล้ว จะเป็นผลร้ายต่อพัฒนาการทางอารมณ์ การปรับตัวและสังคมต่าง ๆ อย่างแก้ไขได้ยาก

จากการศึกษาเด็กที่เลี้ยงดูในสถานสงเคราะห์ ซึ่งเป็นเด็กที่ขาดมารดา และไม่ได้รับการเลี้ยงดูตามสมควร ให้ผลที่แสดงว่าเด็กเหล่านั้นส่วนใหญ่มีปัญหาในการปรับตัว จนแก้ไขไม่ได้เมื่อโตขึ้น แต่ก็อาจมีบางคนปรับตัวได้ดีตามปกติ ในขณะที่ บางคนมีปัญหาแต่ก็ปรับตัวได้ในระยะต่อมาโดยเฉพาะเมื่อได้รับการช่วยเหลือแนะแนว หรือการรักษาบำบัดที่ถูกต้อง

อย่างไรก็ดี แม้ว่าจะขาดข้อมูลที่แน่นอนในการศึกษามนุษย์เกี่ยวกับเรื่องนี้ แต่มีข้อเสนอแนะว่า การที่เด็กได้รับความรัก ความเอาใจใส่ หรือถูกทอดทิ้งถูกปฏิเสธมากน้อยเพียงใด จากประสบการณ์ชีวิตในระยะแรกนั้น ย่อมจะมีอิทธิพล อาจเป็นเครื่องส่งเสริม หรืออาจบั่นทอนต่อพฤติกรรมของชีวิตในระยะต่อมาของเด็ก เมื่อเติบโตขึ้นเป็นอันมาก

ผลสรุปจากการทดลองกับสัตว์ และสังเกตจากชีวิตจริงของมนุษย์ แสดงว่า

- ประสบการณ์ในระยะต้น ๆ ของชีวิต อาจมีผลกระทบกระเทือนต่อพฤติกรรมและการปรับตัวของบุคคลในระยะหลัง ๆ ได้
- การเลี้ยงดูทารกอย่างเอาใจใส่ ให้ความรัก ความอบอุ่น ให้ประสบการณ์และการเรียนรู้ที่ดี เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องได้รับความสนใจมาก

พันธุกรรมเป็นตัวกำหนดความเจริญเติบโตของคนตั้งแต่วินาทีแรกที่เซลล์เปอร้มเข้าผสมกับไข่เกิดเป็นเซลล์ปฏิสนธิ และในวินาทีนี้เองที่สิ่งแวดล้อมก็เข้ามาเป็นตัวกำหนดด้วย นั่นก็คือสิ่งแวดล้อมขณะที่ทารกอยู่ในครรภ์มารดา จนถึงคลอดออกมาเป็นทารกที่เจริญเติบโตเป็นลำดับ จึงสรุปได้ว่า พัฒนาการของพฤติกรรมของบุคคลเป็นประสิทธิผลของสิ่งแวดล้อมและพันธุกรรมเกี่ยวข้องกัน

ในบทนี้ต้องการเน้นถึงการศึกษาวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมุ่งประเด็นไปศึกษาที่

1. การศึกษาความสัมพันธ์กันของฝาแฝดเหมือนที่เลี้ยงดูแยกกันหรือได้รับสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน กับระดับสติปัญญา
2. การศึกษาความสัมพันธ์กันของเด็กบุญธรรมที่ได้รับการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน กับระดับสติปัญญา
3. ความมากน้อยของประสบการณ์ทางการศึกษาที่บุคคลได้รับจะมีความสัมพันธ์กัน กับระดับสติปัญญา
4. ผลของประสบการณ์ในระยะยาววัย จะมีผลถึงพัฒนาการของชีวิตของบุคคลในระยะเวลาต่อไปเป็นอันมาก ผลดังกล่าวนี้ได้จากการศึกษาทดลองกับสัตว์และการเรียนรู้พฤติกรรมของมนุษย์

แบบฝึกหัดท้ายบทที่ 7

1. ช่วงระยะตอนใดของการเกิดของมนุษย์ที่พันธุกรรมเข้ามามีอิทธิพลมากที่สุด จงอธิบาย
2. จงอธิบายให้ชัดเจนว่า พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมต่างก็มีอิทธิพลต่อพัฒนาการและพฤติกรรมของมนุษย์
3. จงเปรียบเทียบความแตกต่างของฝาแฝดเหมือนและฝาแฝดคล้าย
4. จงสรุปผลการศึกษาของนิวแมน, ฟรีแมน และโฮลซิงเกอร์ ที่เปรียบเทียบ ส่วนสูง น้ำหนัก และระดับสติปัญญาของฝาแฝด
5. “การจัดให้บุคคลได้รับประสบการณ์พิเศษ จะช่วยพัฒนาระดับสติปัญญาของบุคคลให้สูงขึ้น” เป็นความจริงเพียงใด จงอธิบายและอ้างผลการศึกษาด้วย
6. ระดับการศึกษาและเศรษฐกิจสังคมของพ่อแม่บุพการี มีส่วนเพิ่มพูนหรือบั่นทอนระดับสติปัญญาของเด็กบุพการีอย่างไร
7. จงสรุปผลของการศึกษาของฟรีแมน, โฮลซิงเกอร์และมิทเชลในเรื่องระดับสติปัญญาของเด็กบุพการี
8. ท่านมีการวางแผนอย่างไรในการขอเด็กบุพการีมาเลี้ยง ในแง่ของกฎหมาย และในแง่ของการเพิ่มพูนสติปัญญา และปรับพฤติกรรมของเด็ก
9. ช่วงเวลาวิกฤตของมนุษย์ที่เรียก Critical period คือช่วงไหนของอายุ และมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์อย่างไร